

результатів, децентралізуючи владу і надаючи більше автономії менеджерам публічного сектору. Це сприяє покращенню ефективності та якості послуг. Роль лідера полягає в інтеграції інтересів різних груп, забезпеченні ефективності управлінських дій, управлінні організаційною культурою та сприянні інноваціям і адаптації до змін [4].

Таким чином, лідерство в органах публічної влади відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності та інституційної спроможності таких органів. Без належного лідерства органи публічної влади можуть втратити напрямок, зменшити ефективність та з рештою – втратити довіру громадськості. Ситуаційне лідерство особливо важливе в умовах постійних змін та нестабільності, коли органи публічної влади повинні бути готовими швидко реагувати на нові виклики та адаптуватися до змін в середовищі. Лідерство в органах публічної влади є не лише бюрократичною, але й політичною категорією, яка визначається не тільки структурою, але й здатністю мотивувати, мобілізувати та координувати дії різних структур для досягнення спільних цілей.

1. Eden Komarudin Soeari, Rizky Ilhami, Willya Achmad. The Role of Leadership in the Development of Public Organizations. *Journal of Governance*. Volume 7 Issue 4, 2022. DOI: <http://dx.doi.org/10.31506/jog.v7i4.17903>.

2. Зубчик О.А., Гладких В.В. Сучасні моделі влади, лідерства, впливу, залежності, політики як інструменти удосконалення державної політики у сфері суспільно-релігійних відносин в Україні та США. *Наукові інновації та передові технології*. № 1(29), 2024. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-62-74](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-62-74).

3. Матохнюк О.Д. Феномен вивчення лідерства у сфері публічного управління. *Наукові інновації та передові технології*. № 14(28), 2023. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-127-143](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-127-143).

4. Романенко І., Ковальчук М. Обґрунтування джерел влади та лідерства в новому публічному менеджменті як основа інституційної спроможності держави. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 11(17), 2023. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-426-442](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-426-442).

5. Філіппова В.Д., Фролова М.Е. Ситуаційне лідерство в публічному управлінні. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. № 4(87), 2023. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.4.49>.

УДК 616.89-008.441.44

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/405-407

Вікторія КОРНІЄНКО

завідувач кафедри
психології та педагогіки,
доктор психологічних наук, доцент

Олександр ДРЕГВАЛЬ

студент ННІ права та інноваційної
освіти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СХИЛЬНІСТЬ ДО СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У ОСІБ ІЗ ОКУПОВАНИХ ЧАСТИН УКРАЇНИ

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), самогубство є серйозною соціальною проблемою, що призводить до смерті понад 900 тисяч людей у всьому світі щороку. Стрімке погіршення рівня психічного здоров'я в Україні, спричинене війною, зробило цю проблему дуже актуальною в нашій країні.

Дослідники визначили, що суїцидальна поведінка часто виникає під час різного роду конфліктів, війн, актів насильства і жорстокості, через втрату близьких, почуття відчаю, безпорадності, а збільшення кількості самогубств і суїцидальних спроб, говорять про низький рівень психічного здоров'я в суспільстві та є індикатором його соціального добробуту (Е. Баричева, А. Бачериков, В. Вашека, В. Ващенко, В. Сулицький, І. Зубрицька-Макога, В. Корнієнко, О. Христук, О. Кокун, Н. Агаєв, І. Пішко, Н. Лозінська, О. Хаустова, Н. Марута, С. Трусова та ін..) [1; 5-6].

Про те, що стрес має неабиякий вплив на психіку людини, зазначено у багатьох

дослідженнях (Р. Мухаровська, 2017; В. Огоренко, 2018; О. Піонтковська, 2019; С. Ісаєнко, 2020), які визначають появу таких негативних емоцій як неспокій, тривога, страх, розгубленість, паніка, апатія, що і стають причинами, глибокої депресії, суїцидальних думок і поведінки.

У процесі дослідження суїцидальної поведінки розглядалися соціологічні (Е. Дюркгейм), медичні та психологічні аспекти феномена самогубства (Н. Марута, О. Чабан, В. Корнієнко, Л. Юрьєва). [1,2,6].

Так, ряд дослідників (Н. Єрмакова, Є. Прохоренко, М. Яценко та ін.), які досліджували групу осіб з окупованих частин України за допомогою психологічних тестів визначили, що у більшості з них спостерігалися складні депресивні, тривожно-депресивні і фобічні прояви. А надмірно виражені негативні емоції (депресія, тривога, фобії), як відомо, здатні викликати у таких осіб суїцидальні думки. Виникненню депресивних станів сприяють втрата соціального статусу, відчуття безпорадності, безсоння, непевність перспектив на щасливе майбутнє. У таких осіб відмічають не властиву їм раніше швидку втомлюваність, втрату спокою і внутрішньої рівноваженості, труднощі під час роботи, що вимагає зосередженої уваги і посидючості. Втома й одночасне збудження позбавляють їх чіткості та свіжості думки, що необхідні для продуктивної та цілеспрямованої діяльності.

За результатами досліджень багатьох науковців було встановлено, що існує тісний зворотній зв'язок між показниками індексу життєвої задоволеності та типом реагування на стресові події, що відображає теорію А. Грехема, який запропонував екзистенціальну модель депресивних симптомів. На його думку особи з дезадаптивним типом реагування на стрес не тільки схильні до катастрофічного мислення (перебільшення страждань та невіра у досягнення мети), але і відчувають труднощі прийняття життєвого досвіду. Вони дотримуються катастрофічного погляду на своє сьогодення і минуле бачать як безрадісне та сумне, що позначається на схильності до депресії і суїцидальної поведінки. [1; 3-4; 7].

Також, проведений аналіз дозволив виявити статистично значущі розбіжності між показниками безнадійності, суїцидального ризику та індексу життєвої задоволеності у двох групах, які були розподілені за ознакою наявності партнера. Тобто, самотні особи мають більш високий рівень безнадійності, більш низькі показники індексу життєвої задоволеності, більш високі показники суїцидального ризику.

Розглядаючи психологічні особливості особистості з високим рівнем депресії варто звернути увагу на такі види соціально-психологічної дезадаптації :

- а) стійка ситуативна дезадаптованість, коли людині важко пристосуватися до нової важкої для нього ситуації ;
- б) тимчасова дезадаптованість, яку можна перебороти соціально-психологічними заходами;
- в) загальна стійка дезадаптованість, коли людина застосовує психологічні захисні механізми у зв'язку з переживанням таких емоційних станів як тривожність, агресивність та фрустрації.

Психологи наполягають на тому, що підозра в наявності суїцидальних думок у когось із близького оточення, має обов'язково бути відредагованою у вигляді поставлення прямих запитань та прояву своєї турботи щодо такої особи.

Необхідно донести своє піклування, небайдужість, аби вона зрозуміла те, що вона – не сама. Намагатися не засуджувати і не критикувати її, а запитати про те, для чого вона живе і чому хоче померти. Також можна запропонувати поговорити про людей, які їм небайдужі, які піклуються про них і яким вчинення суїциду може завдати болю. Також, необхідно уникати розмов про далеке майбутнє та допомогти зосередитися на тому, як прожити саме цей день. А головним є те, аби людина побачила, що вона вам не байдужа.

Розуміння і підтримка людей, які опинились в складних життєвих ситуаціях може змінити все для них на краще. [2 ;6; 8].

1. Аршава І.Ф., Корнієнко В.В. Суїцидальна поведінка: діагностика та корекція. Дніпро : РВВ ДНУ, 2019. – 80 с.

2. Бачериков А. М. Суїцидальна поведінка та її профілактика. Український вісник психоневрології. 2012. Т. 20. Вип. 2 (71). С. 53–56.

3. Горбань Ю. Підліткові самогубства – три дні поспіль: що це, як зарадити? // Укрінформ : сайт. 19.02.2021. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3194193-pidlitkovi-samogubstva-tri-dni-pospil-so-se-akzaraditi.html> (дата звернення: 13.03.2021).

4. Лугіна Н. А., Ошийко М. А. «Групи смерті» в Україні: їх сутність та перспективи запобігання. Журнал східноєвропейського права. 2020. № 73. С. 85–91.

5. Москалець В. П. Релігійна віра як протисуїцидний фактор / В. П. Москалець // Практична психологія та соціальна робота 2009. № 2. С. 71–80.
6. Психологія суїцидальної поведінки : посібник/ Д. В. Лебедєв, О. О. Назаров, О. В. Тімченко та ін. ; за заг. ред. О. В. Тімченка. Харків, 2007. 129 с.
7. Опитувальник суїцидального ризику. URL : <https://psylist.net/praktikum/00297.htm>.
8. O'Connor R. C. Predicting hopelessness and psychological distress: The role of perfectionism and coping / R. C. O'Connor, D. B. O'Connor // Journal of Counseling Psychology. 2003. Vol. 50. P. 362–372.

УДК 331.45+005.934+351.78:349.24
DOI: 10.31733/15-03-2024/2/407-409

Віталій ГРИБАН,
професор кафедри
фізичного виховання
та тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор біологічних наук, професор,
заслужений працівник
народної освіти України,

Володимир МЕЛЬНИКОВ
доцент кафедри педагогіки
Західно-Казахстанського університету
інформаційних технологій
(м. Уральськ, Казахста),
кандидат біологічних наук, доцент

ПРАВОВА ОСНОВА ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Законодавча база з охорони праці в Україні складається із законів України та спеціальних (підзаконних) нормативно-правових актів. До законів належать: Закон України «Про охорону праці» «Кодекс законів про працю України» Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» та прийняті відповідно до них нормативно-правові акти. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законодавством України про охорону праці, застосовуються норми міжнародного договору.

Законодавство України про охорону праці спирається на конституційне право всіх громадян України на належні, безпечні і здорові умови праці, гарантовані статтею 43 Конституції України. Ця ж стаття встановлює також заборону використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах. Стаття 45 Конституції гарантує право всіх працюючих на щотижневий відпочинок та щорічну оплачувану відпустку, а також встановлення скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скорочену тривалість роботи в нічний час.

Інші статті Конституції встановлюють право громадян на соціальний захист, що включає право забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності (ст. 46), охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49), право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50), право знати свої права та обов'язки (ст. 57) й інші загальні права громадян, у тому числі право на охорону праці.

Основоположним документом у галузі охорони праці є Закон України «Про охорону праці» ухвалений Верховною Радою України 14 жовтня 1992 року, з наступними змінами та доповненнями до нього. Цей Закон визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці. Він визначає соціально-економічні,